

Cuprins

Cuvânt-înainte.....	5
Abrevieri.....	9
Considerații introductive	11

CAPITOLUL I. IMPORTANȚA DEPOZIȚIEI ȘI A CELORLALTE PROBE/MIJLOACE DE PROBĂ PENTRU AFLAREA ADEVĂRULUI ÎN PROCESUL PENAL	15
Secțiunea I. Aspecte generale privind probele și mijloacele de probă	15
I.1. Aprecieri privind depoziția – din perspectiva principiului aflării adevărului	15
I.2. Administrarea și aprecierea probelor. Mijloacele de probă	17
I.3. Evoluția sistemului probator referitor la depoziție și martor (scurt istoric)	20
I.4. Dispoziții generale privind probele. Clasificarea probelor	22
I.5. Probatoriul în procesul penal.....	24
I.5.1. Obiectul probațiunii.....	24
I.5.2. Sarcina probei.....	31
I.5.3. Prezumția de nevinovăție	32
I.5.4. Administrarea probelor	32
I.6. Mijloace de probă și procedee probatorii.....	33
I.6.1. Declarațiile învinutului sau ale inculpatului.....	34
I.6.2. Declarațiile părții vătămate, ale părții civile și ale părții responsabile civilmente	36
I.6.3. Declarațiile martorilor.....	36
I.6.4. Procedee speciale de ascultare a părților și a martorilor	38
I.6.5. Înscrierile ca mijloc de probă.....	39
I.6.6. Mijloacele materiale de probă (art. 94-95)	40
I.6.7. Ridicarea de obiecte și înscrieri. Efectuarea perchezițiilor	41

I.6.8. Constatarea tehnico-științifică și constatarea medico-legală	43
I.6.9. Expertizele	43
I.6.10. Cercetarea la fața locului și reconstituirea	45
Secțiunea II. Alte instituții legate de administrarea probelor în procesul penal	46
II.1. Comisia rogatorie.....	46
II.1.1. Noțiune și importanță	46
II.1.2. Condițiile în care poate fi dispusă o comisie rogatorie și actele ce pot face obiectul acesteia.....	47
II.1.3. Procedura de efectuare a comisiei rogatorii	47
II.2. Delegarea	48
II.3. Martorii asistenți.....	49
Secțiunea III. Aspecte de drept comparat privind strângerea și administrarea probelor și mijloacelor de probă la nivelul unor state membre ale Uniunii Europene și S.U.A.	50
III.1. În legislația elenă	50
III.1.1. Sarcina probei	50
III.1.2. Strângerea de probe	51
III.1.3. Evaluarea probelor	53
III.2. În legislația Franței.....	53
III.2.1. Sarcina probei	53
III.2.2. Strângerea de probe	53
III.2.3. Evaluarea probelor	55
III.3. În legislația Statelor Unite ale Americii	55
III.3.1. Sarcina probei	55
III.3.2. Strângerea și evaluarea probelor	57

CAPITOLUL II. PROBA TESTIMONIALĂ DIN PERSPECTIVĂ PROCESUAL PENALĂ	58
Secțiunea I. Noțiunea și importanța declarațiilor martorilor în procesul penal.....	58
Secțiunea II. Obligațiile și drepturile martorilor.....	61
Secțiunea III. Excepții de la obligația de ascultare ca martor.....	62
III.1. Persoanele obligate a păstra secretul profesional.....	62
III.2. Soțul și rudele apropiate	63
III.3. Părțile din proces și persoanele cu antecedente penale.....	63
Secțiunea IV. Procedura de ascultare a martorilor	64

Secțiunea V. Procedee speciale de obținere a declarațiilor martorilor:	66
V.1. Confruntarea	66
V.1.1. Procedura confruntării	67
V.1.2. Tactica efectuării confruntării	67
V.1.3. Reguli tactice de efectuare a confruntării propriu-zise.....	70
V.2. Folosirea interpreților	72
Secțiunea VI. Aprecierea declarațiilor martorilor	73
Secțiunea VII. Sancțiuni procesuale.....	76

CAPITOLUL III. PSIHOLOGIA DEPOZIȚIEI

Secțiunea I. Recepția (percepția) faptelor și împrejurărilor de fapt de către martori	82
I.1. Recepția senzorială.....	82
I.2. Recepția auditivă	87
I.3. Recepția vizuală	90
I.4. Recepția mișcării.....	92
I.5. Factori obiectivi și subiectivi ce pot influența percepția	96
Secțiunea II. Prelucrarea (decodarea) informațiilor	103
II.1. Aprecierea spațiului și a dimensiunilor	104
II.2. Aprecierea timpului	104
II.3. Evaluarea cantităților.....	108
II.4. Aprecierea vitezei	111
Secțiunea III. Stocarea memorială și reactivarea memoriei	112
III.1. Rapiditatea și durata stocării memoriale	113
III.2. Tipul de memorie a martorului.....	113
III.3. Aprecierea uitării.....	113
III.4. Reactivarea memoriei	114
III.4.1. Reproducerea	114
III.4.2. Recunoașterea.....	115
Secțiunea IV. Psihologia diferențială a depoziției.....	116
IV.1. Depoziția în raport cu vârsta.....	116
IV.2. Depoziția în raport cu sexul.....	117
IV.3. Depoziția în raport cu tipul psihologic.....	118
IV.4. Depoziția în raport cu categoria socială și gradul de cultură	120
IV.5. Depoziția în raport cu stresul, anxietatea și starea de oboseală.....	121

Secțiunea V. Relația martor-magistrat din perspectiva psihologiei judiciare	123
Secțiunea VI. Coordonatele psihologice și tactice ale interogatoriului judiciar. Calitățile psiho-intelectuale și moral-afective ale anchetatorului	128
VI.1. Modele de conduită și tipuri de anchetatori.....	132
CAPITOLUL IV. PREGĂTIREA ASCULTĂRII MARTORILOR	134
Secțiunea I. Studiarea cauzei care se cercetează și stabilirea martorilor care pot fi audiați	135
I.1. Identificarea persoanelor care pot fi audiate ca martori.....	137
I.2. Cazul existenței unui număr mare de persoane	139
I.3. Clarificarea naturii relațiilor dintre martori și persoanele implicate în săvârșirea infracțiunii	139
Secțiunea II. Cunoașterea persoanelor care urmează a fi ascultate	139
Secțiunea III. Cunoașterea personalității martorilor	141
Secțiunea IV. Elemente tactice aplicate în pregătirea ascultării martorilor.....	143
IV.1. Întocmirea planului de ascultare.....	145
IV.2. Asigurarea prezenței martorilor la data și ora fixate pentru ascultare	146
IV.3. Asigurarea condițiilor în care se va desfășura ascultarea..	147
IV.4. Jurământul martorului – comentariu psihologic.....	149
CAPITOLUL V. AUDIEREA MARTORILOR ÎN FAZA IDENTIFICĂRII ȘI RELATĂRII LIBERE	151
Secțiunea I. Etapele ascultării.....	151
I.1. Verificarea identității și ascultarea cu privire la datele personale	152
I.2. Relatarea liberă sau spontană ori ascultarea povestirii martorilor	153
Secțiunea II. Reguli și procedee tactice criminalistice aplicate în ascultarea propriu-zisă a martorilor	155
II.1. Conduita tactică în etapa de identificare a martorului	156
II.2. Conduita tactică în etapa relatării libere a martorului	157
II.3. Conduita tactică urmată în ascultarea răspunsurilor la întrebări	158
II.3.1. Stabilirea, constituirea și diminuarea raportului interpersonal dintre anchetator și cel anchetat.....	159

Secțiunea III. Conduita anchetatorului – strategii și atitudini din perspectiva tacticii criminalistice.....	160
--	-----

CAPITOLUL VI. TACTICA ASCULTĂRII MARTORILOR ÎN FAZA

ADRESĂRII DE ÎNTREBĂRI	167
-------------------------------------	------------

Secțiunea I. Reguli tactice de ascultare a martorilor în etapa adresării de întrebări.....	168
I.1. Planul de ascultare.....	168
I.2. Reguli tactice aplicate în etapa formulării de întrebări.....	170
I.3. Adresarea de întrebări și ascultarea răspunsurilor sau ascultarea dirijată.....	177
I.3.1. Ascultarea activă.....	180
I.3.2. Ascultarea activă nonverbală	182
Secțiunea II. Modalități speciale de ascultare și consemnare a declarațiilor	185
II.1. Modalități speciale de ascultare a martorului.....	185
II.2. Consemnarea declarațiilor martorilor	186
II.2.1. Fixarea declarațiilor prin înregistrare audio sau video.....	188

CAPITOLUL VII. VALORIFICAREA DECLARAȚIILOR

MARTORILOR	189
-------------------------	------------

Secțiunea I. Aprecierea depoziției în raport cu memorarea informațiilor.....	190
I.1. Importanța cunoașterii legităților ce guvernează procesele memoriale pentru justa apreciere a depoziției ...	190
I.2. Influența tipurilor de memorare asupra întinderii și fidelității depoziției.....	192
I.3. Legitățile ce guvernează uitarea (curba uitării). Influența factorului timp asupra depoziției	195
Secțiunea II. Aprecierea depoziției în raport cu reproducerea și recunoașterea.....	197
II.1. Reproducerea	197
II.2. Valoarea depoziției în raport cu forma în care este obținută reproducerea	198
II.2.1. Depoziții obținute sub forma relatării libere	198
II.2.2. Depoziții obținute sub forma interogatoriului.....	199
II.2.3. Depoziții consemnate în scris de către martor	199
II.3. Recunoașterea	199

Secțiunea III. Aprecierea depoziției în raport cu împrejurările referitoare la persoana martorului.....	201
III.1. Verificarea credibilității sub raportul condițiilor fiziopsihice ale martorului	202
III.2. Verificarea credibilității martorului sub raportul tipului psihologic căruia îi aparține martorul	203
III.3. Raporturile martorului cu pricina și cu participanții la proces	205
Secțiunea IV. Aprecierea depoziției privită ca operație logico-juridică.....	206
IV.1. Aprecierea depoziției în raport cu sursa din care provine	206
IV.2. Aprecierea depoziției inițiale, a depozițiilor succesive, a celor simultane concordante și a celor contradictorii	208
IV.3. Aprecierea depoziției în raport cu numărul de persoane	212
IV.4. Succesiunea operațiilor legate de aprecierea depoziției ...	214
IV.5. Verificarea și aprecierea depoziției în raport cu celelalte probe ale cauzei	216

CAPITOLUL VIII. PARTICULARITĂȚI ÎN ASCULTAREA

MARTORILOR PROTEJAȚI	220
Secțiunea I. Protecția martorilor.....	220
I.1. Martorii beneficiari.....	220
I.2. Protecția datelor de identificare ale martorului.....	221
I.3. Protejarea deplasărilor martorului.....	228
I.4. Protecția martorului în codul penal și codul de procedură penală.....	231
I.4.1. Protecția martorului în Codul penal.....	231
I.4.2. Protecția martorului în Codul de procedură penală.....	234
I.4.3. Protecția martorilor și a colaboratorilor potrivit Legii nr. 218/2002 privind organizarea și funcționarea Poliției Române.....	236
Secțiunea II. Cadrul legislativ internațional privind protecția martorilor.....	237
II.1. Uniunea Europeană și protecția martorilor.....	237
II.2. Consiliul Europei și protecția martorilor	240
Secțiunea III. Colaborarea internațională în materia protecției martorilor.....	245

III.1. Protecția martorilor în lumina legislațiilor unor state comunitare și extracomunitare.....	247
III.1.1. Sistemul de protecție din S.U.A. și Canada.....	247
III.1.2. Sistemul de protecție din Germania	252
III.1.3. Sistemul de protecție din Franța și Italia	255
CAPITOLUL IX. REGLEMENTAREA PROBEI TESTIMONIALE ÎN NOUL COD DE PROCEDURĂ PENALĂ	261
Secțiunea I. Considerații generale	261
Secțiunea II. Declarațiile martorilor	264
II.1. Persoanele audiate ca martor.....	264
II.2. Capacitatea de a fi martor	266
II.3. Obiectul și limitele declarației martorului.....	266
II.4. Persoanele care au dreptul de a refuza să dea declarații în calitate de martor	267
II.5. Procedura de ascultare a martorului. aspecte generale	268
II.5.1. Întrebările privind persoana martorului.....	268
II.5.2. Drepturile și obligațiile martorilor	268
II.5.3. Jurământul și declarația solemnă a martorului	269
II.6. AUDIEREA PROPRIU-ZISĂ A MARTORULUI	270
II.7. CONSEMNAREA DECLARAȚIILOR	270
II.8. CAZURILE SPECIALE DE AUDIERE A MARTORULUI	271
Secțiunea III. Protecția martorilor	272
III.1. Protecția martorilor amenințați	273
III.1.1. Martorul amenințat.....	273
III.1.2. Măsurile de protecție dispuse în cursul urmăririi penale	273
III.1.3. Măsurile de protecție dispuse în cursul judecății.....	274
III.1.4. Audierea martorului protejat.....	275
III.2. Protecția martorilor vulnerabili	276
CONCLUZII ȘI PROPUNERI DE LEGE FERENDA	278
PROPUNERI DE LEGE FERENDA PRIVIND CALITATEA DE MARTOR IN PROCESUL PENAL	280
ANEXA 1. Practică judiciară penală referitoare la martor	283
ANEXA 2. MODELE DECLARAȚII MARTOR	291
BIBLIOGRAFIE	295

DAN BOTEZ

AUDIEREA MARTORILOR ÎN PROCESUL PENAL

*Procedee tactice. Practică judiciară.
Formulare pentru audiere*

Universul Juridic

București

- 2012 -

Cuvânt-înainte

Lucrarea de față abordează o problemă complexă cu implicații evidente atât în faza urmăririi penale, cât și în cercetarea judecătorească, precum și în cea a audierii martorului în procesul penal.

De la început trebuie subliniat faptul că tematica lucrării prezintă elemente de evidentă nouă, atât în plan teoretic, cât și în planul activității organelor judiciare.

Alegerea tematicii este și rezultatul unei cariere de peste 25 de ani, desfășurată de autor în calitate de procuror, timp în care a acumulat o experiență considerabilă.

Un alt aspect important ce trebuie menționat este și faptul că activitatea practică s-a împletit în mod armonios cu cea teoretică, dl Dan Botez fiind autor al unor articole, studii de specialitate, comunicări științifice, dar și formator în cadrul Școlii Naționale de Grefieri și lector la Universitatea „Valahia”, filiala Alexandria, Facultatea de Administrație Publică și Facultatea de Comerț, Turism și Economie.

Autorul analizează activitatea de audiere a martorului în procesul penal în primul rând din punctul de vedere al tacticii criminalistice, adică al anchetei penale, domeniul său științific având însă și multiple valențe interdisciplinare, în special în domeniile dreptului penal, dreptului procesual penal, psihologiei și sociologiei judiciare și criminologiei. Totodată, lucrarea are, în anumite privințe, și un pronunțat caracter practic-aplicativ.

Adăugând la toate acestea și faptul că autorul face referire și la prevederile noului Cod de procedură penală, dar și la legislația internațională în materie, insistând cu argumente solide asupra necesității de armonizare cu prevederile legislative din Uniunea Europeană, putem aprecia că lucrarea se constituie într-o veritabilă monografie în domeniu.

*Lucrarea **Audierea martorilor în procesul penal** este structurată într-o concepție unitară și într-o succesiune logică, în nouă capitole, divizate în secțiuni, reușind să surprindă complet segmentele problematicii pe care o ridică activitatea de audiere a martorului în procesul penal.*

Astfel, în debutul primului capitol putem remarca o prezentare atât a probelor, cât și a mijloacelor de probă. Sunt prezentate, de asemenea, și alte instituții legate de administrarea probelor în procesul penal (comisia rogatorie, delegarea și martorii asistenți). Tot în cadrul acestui capitol sunt inserate și elemente de drept comparat privind strângerea și administrarea probelor și mijloacelor de probă la nivelul unor state membre ale UE și SUA.

Capitolul al II-lea cuprinde considerații privind proba testimonială din perspectivă procesual penală. După precizarea noțiunii și importanței declarațiilor martorilor în procesul penal, în secțiuni separate sunt tratate obligațiile și drepturile martorilor, excepții de la obligația de ascultare ca martor, procedura de ascultare a martorilor.

Analiza depoziției din perspectivă psihologică constituie obiectul celui de-al treilea capitol, în cadrul căruia sunt analizate aspecte esențiale privind conexiunile dintre tactica criminalistică și psihologia judiciară. În cuprinsul capitolului, autorul insistă asupra relației martor-magistrat, relație ce pune în evidență trăirea emoțională creată de contactul cu reprezentantul oficial al autorității.

Capitolul IV al lucrării analizează activitățile care se desfășoară în faza de pregătire a ascultării martorilor, insistându-se asupra studierii dosarului cauzei, stabilirii martorilor care pot fi audiați, cunoașterea personalității acestora, dar mai ales asupra elementelor tactice aplicate în această fază.

Delimitarea principalelor etape ale audierii și procedeele tactice de ascultare a martorului în faza identificării și relatării libere, respectiv în faza adresării de întrebări, sunt aspecte dezbătute în capitolele V și VI. În debut sunt prezentate etapele ascultării, reguli și procedee tactice criminalistice aplicate în fazele analizate, insistând asupra celor care permit o comunicare optimă între anchetator și cel audiat, stabilirea unui limbaj nonverbal, detensionarea pe cât posibil a atmosferei, confirmarea sentimentului de încredere etc. Se analizează, de asemenea, și modalitatea de consemnare a declarațiilor martorilor și modalitățile speciale de ascultare a acestora.

De o ținută științifică deosebită se dovedește a fi în cadrul expunerii capitolul VII, referitor la valorificarea declarațiilor martorilor, în care sunt examinate noțiuni legate de aprecierea declarației în raport cu memorarea informațiilor, cu reproducerea și recunoașterea, în raport cu împrejurările referitoare la persoana martorului.

Capitolele VIII și IX, conforme cu noua legislație, fac referiri la particularitățile semnalate în ascultarea martorilor protejați și, respectiv, la reglementarea probei testimoniale în noul Cod de procedură penală. În ceea ce privește protecția martorilor, sunt tratate atât aspectele legate de protecția datelor de identificare și a deplasărilor martorului cât și referitor la reglementarea acestora în Codul penal și în Codul de procedură penală. Este de remarcat prezența secțiunilor referitoare la cadrul legislativ internațional privind protecția martorilor, în opinia Uniunii Europene și a Consiliului Europei, și a colaborării internaționale în materia protecției martorilor.

Privită în ansamblul său, lucrarea aduce o contribuție remarcabilă în domeniul tacticii criminalistice a audierii martorului în procesul penal și se constituie într-o pledoarie pentru pregătirea pluridisciplinară, fiind utilă atât studenților, cât și celor implicați în desfășurarea acestei activități.

Prof.univ.dr. Emilian Stancu

Abrevieri

art. – articol
alin. – alineat
C. pen. – Codul penal
C. pr. pen. – Codul de procedură penală
dec. – decizia
dec. pen. – decizia penală
Ed. – editura
H.G. – Hotărârea Guvernului
Î.C.C.J.– Înalta Curte de Casație și Justiție
M. Of. – Monitorul Oficial
nr. – număr
ONPM – Oficiul Național pentru Protecția Martorilor
op. cit. – opera citată
p. – pagina
pct. – punctul
RRD – Revista Română de Drept
s. pen. – secția penală
sent. pen. – sentința penală
TS – Tribunalul Suprem
TMB – Tribunalul municipiului București
T. Jud. – Tribunalul Județului
urm. – următoarea, următoarele

Considerații introductive

Criminal, abjecta sintagmă care se insinuează perfidă și tenace în gândirea, în trăirile interioare, în tot ceea ce reprezintă psihicul nostru, strivind prin forța distructivă a răului mlădițele ancestrale ce au permis conviețuirea socială și formarea civilizației umane, este, pe cât de incitantă într-o alocuțiune, pe atât de devastatoare în realitate.

Știința pusă în slujba adevărului, a dreptății, a avut de străbătut un drum lung, dificil și nu greșim dacă spunem că și extrem de sinuos. Factorii care au concurat la formarea criminologiei, criminalistici și medicinei legale au fost: mediul, nivelul de cunoștințe specifice, evenimentele și, nu în ultimul rând, oamenii de geniu¹.

Știința criminalistici pune la dispoziția celor chemați să o descopere și să cerceteze infracțiunile, să identifice și să pedepsească autorii acestora, cele mai bune mijloace care se concretizează în ceea ce numim *tactica, metodologia și mijloacele tehnico-științifice*².

Tactica aduce o contribuție decisivă în asigurarea succesului cercetărilor, indicând tot ceea ce trebuie făcut într-o anchetă penală pentru a se aduce toate probele și pentru a nu se omite nimic din ceea ce ar putea contribui la descoperirea adevărului. Ea este factorul care dirijează ancheta, stabilind actele care trebuie efectuate, acțiunile prin care se efectuează, ordinea și succesiunea lor, precum și conduita anchetatorului în fața unui eveniment infracțional.

Pe lângă tactica pe care anchetatorul este chemat să o aplice în cadrul general al anchetei, există și o tactică specială pentru anchetarea fiecărui gen de infracțiuni, precum și pentru fiecare act de activitate de anchetă penală.

Rezultă, așadar, importanța tacticii în calitatea pe care o are un factor esențial în anchetarea infracțiunilor. Aplicarea ei judicioasă cere de la anchetator, pe lângă o serioasă pregătire juridică, cunoașterea

¹ P. Ștefănescu, L. Cârjan, *Știință versus crimă*, Ed. Curtea Veche, București, 2001, p. 24.

² E. Stancu, *Tratat de criminalistică*, ed. a V-a, Ed. Universul Juridic, București, 2010, p. 375.

principiilor criminalistice și aplicarea lor în practică, o muncă de analiză profundă a tuturor împrejurărilor și problemelor cauzei și pricepera necesară pentru ca pe baza datelor pe care le are la dispoziție să stabilească în mod corect mijloacele ce trebuie folosite, modalitatea efectuărilor, tactica fiecăreia dintre ele în parte.

Înșușirea și stăpânirea tacticii de ascultare, a psihologiei persoanelor ascultate, pregătirea temeinică a acestei activități, conducerea ei cu măiestrie duce la obținerea unor date prețioase, atât pentru prevenirea specială în cauza în care se efectuează urmărirea penală, cât și pentru desprinderea de concluzii valoroase care să fundamenteze luarea de măsuri de prevenire cu caracter general.

Suntem de părere că, așa cum s-a considerat în literatura de specialitate, nu există cauză penală în care declarațiile martorilor să nu aducă o contribuție esențială, fiind un instrument necesar pentru cunoașterea împrejurărilor în care s-a desfășurat activitatea infracțională. Deși depozițiile martorilor sunt utilizate din cele mai vechi timpuri, protecția martorilor s-a impus totuși relativ târziu, în momentul în care societatea modernă a conștientizat faptul că fără aportul martorilor și colaboratorilor justiției nu pot fi aduși în fața justiției și trași la răspundere penală autori ai unor infracțiuni grave care amenință valorile fundamentale ale democrației, drepturile fundamentale ale omului, stabilitatea economică și chiar politică a statului de drept¹.

Pe măsură ce societatea a evoluat, s-au diversificat și modalitățile de săvârșire a infracțiunilor, căpătând amploare infracțiunile cu un pericol social ridicat care aduc atingere însăși existenței statului de drept, cum ar fi traficul de droguri, traficul de persoane, terorismul.

Apariția criminalității organizate în societatea modernă a condus la reconsiderarea obligației cetățeanului de a depune depoziție, iar în contextul anumitor tipuri de criminalitate nu se poate ignora faptul că atât martorul, cât și membrii familiei sale sunt expuși unor pericole din partea infractorilor, din dorința acestora din urmă de a nu fi descoperiți și de a păstra câștigurile ilicite obținute în urma activităților ilicite.

Ne raliem opiniei exprimate de teoreticieni și practicieni care au acordat o atenție deosebită problematicii protecției martorilor, care

¹ N. Volonciu, *Tratat de procedură penală*, vol. I, Ed. Paideia, București, 1996, p. 369 și I. Neagu, *Tratat de procedură penală*, Ed. Universul Juridic, București, 2010, p. 362.

prezintă importanță în descoperirea infractorilor, cercetarea și soluționarea cauzelor, ca urmare a săvârșirii unor infracțiuni grave. Protecția martorilor reprezintă o preocupare constantă la nivelul organismelor europene, dar și a statelor lumii, urmărindu-se a se adopta, atât pe plan intern, cât și pe plan internațional, măsurile eficiente pentru siguranța persoanelor care colaborează cu justiția. Se dorește chiar crearea unei legi unice la nivel european care să reglementeze în mod uniform problematica protecției martorilor.

Măsurile clasice de protecție a martorilor nu mai erau eficiente, fiind necesare noi forme de protecție, adaptate la noile condiții de agresivitate a infractorilor, care să se interpună între martor și infractor și care să facă posibilă folosirea declarațiilor martorilor în acuzarea autorilor de infracțiuni. Astfel au apărut noi instrumente menite să asigure o protecție sporită martorilor, dintre care menționăm: audierea martorului sub o altă identitate decât cea reală, protejarea deplasărilor martorilor, modalități speciale de ascultare a martorilor, schimbarea înfățișării, schimbarea domiciliului etc.

Necesitatea protecției martorilor care colaborează cu justiția, într-o societate cu o criminalitate din ce în ce mai diversificată și performantă, se impune ca un instrument modern de luptă împotriva infracționalității. Martorul reprezintă, de multe ori, cheia unui întreg sistem de probațiune, mai ales în cauzele marii criminalități, protecția acestuia devenind obligatorie pentru organele chemate să înfăptuiască justiția¹.

¹ A. Lazăr, *Criminalistica*, Ed. Risoprint, Cluj-Napoca, 2008, p. 267.

CAPITOLUL I

IMPORTANȚA DEPOZIȚIEI ȘI A CELORLALTE PROBE/MIJLOACE DE PROBĂ PENTRU AFLAREA ADEVĂRULUI ÎN PROCESUL PENAL

Secțiunea I

Aspecte generale privind probele și mijloacele de probă

I.1. APRECIERI PRIVIND DEPOZIȚIA – DIN PERSPECTIVA PRINCIPIULUI AFLĂRII ADEVĂRULUI

*Adevărul... este o parte din noi pe care, într-o anumită
situație, o considerăm adevărată.*

Din filozofie, trecând în justiție, adevărul reprezintă una din bazele acestei instituții, de aceea, când spunem justiție, spunem *adevăr*, dreptate. Conturarea caracterului procesual în care este ascultat un martor se impune pentru sesizarea acelor elemente tactice care sunt indicate de legiuitor, explicit sau implicit¹.

În cadrul probațiunii judiciare, organele de urmărire penală și judecătorul au de stabilit fapte concrete, săvârșite anterior, urmând să procedeze la o cunoaștere inversă, de la cunoscut la necunoscut. Pe baza informațiilor primare, aceste organe refac, cu ajutorul probelor, traseul infracțional, în așa fel încât el să exprime convingerea că reprezintă adevărul. De regulă, infracțiunile se săvârșesc fără a lăsa vreo urmă despre împrejurările în care s-au comis și despre persoana făptuitorului. În cele mai multe situații, singurele date pe care organele judiciare le pot afla se datorează unor persoane care întâmplător au asistat la desfășurarea activității infracționale, dobândind prin propriile simțuri cu-

¹ E. Stancu, *op. cit.*, p. 392.